

Aswoensdag, 22 februari 2023

Joël 2:12-19, 2 Kor. 5:20 – 6:10, Matteüs 6:1-6, 16-21

In de eerste eeuwen van de kerk werden nieuwkomers in de christelijke gemeenschap gedoopt met Pasen. Gewoon omdat het het meest voor de hand liggende moment was: Pasen is immers het belangrijkste feest van de kerk, het vieren van de overwinning op de dood, het begin van nieuw leven. Zo werd het de gewoonte om nieuwe gelovigen te dopen en te zalven op het grote feest. Vervolgens zocht men naar een manier waarop die dopelingen zich het beste konden voorbereiden op de doop. En dit vond men in een periode van onderwijs, gebed en vasten. Deze periode van vasten en gebed werd niet ervaren als een tijd van afzien, maar juist van opleven, zoals het verrichten van trainingen je steeds sterker maakt voor een grote wedstrijd. Zo kwam het, door de geloofsleerlingen dus, dat de tijd vóór Pasen steeds meer een periode werd die geassocieerd werd met vasten, bezinning en gebed. Een periode van 40 dagen, net zo lang als Jezus in de woestijn verbleef. En de gedachte kwam op dat zo'n periode van bezinning en gebed niet alleen zinnig is voor nieuwe dopelingen, maar ook voor hen die al gedoopt waren. Dit is hoe de veertigdagentijd begon. Een periode waarin mensen nadachten over de doop, letterlijk omdat zij zich erop voorbereidden, of als een periode van herbezinning voor hen die al gedoopt waren en hun toewijding aan het geloof wilden vernieuwen. En dit is ook wat er nog steeds gebeurt in de liturgie van de Paasnacht, na de wijding van het water: dat mensen opnieuw stilstaan bij hun doop door het hernieuwen van hun doopbeloften.

In de periode van onze gezamenlijke voorbereiding op het feest van Pasen is de kerk meer sober dan anders, de liturgische kleur is het donkere paars en aan het begin laten we ons hoofd met as bestrooien. Ernstige gebaren, sobere stemming, het gloria zingen we in deze tijd niet. Toch is de bedoeling van deze tijd niet dat we veertig dagen somber zouden moeten zijn.

Het is boeiend dat de veertigdagentijd in het Engels Lent wordt genoemd, en dat woord heeft een relatie met het Nederlandse 'lente'. De veertigdagentijd is geen sombertijd maar lente, de voorbereiding op grote zomer, op de grote zonsopgang van de Paasmorgen. Lente is de tijd waarin de eerste tekenen van nieuw leven door de aarde omhoogkomen. Nieuw leven dwars door de dood heen, dat is de horizon en het doel van de heilige tijd waaraan we vandaag beginnen. Het gebed en het vasten zijn geen doel op zich, en ook geen prestatie die we moeten zien te leveren maar het is een tijd die ons gegeven wordt om ons leven te hervinden, om God te hervinden. Het leven hervinden door de dood heen. Dat zullen we met Pasen vieren, maar het is niet iets waarvan we kunnen zeggen: dat zien we dan wel. Want net als de kleine groene sprietjes die door de aarde komen ruimte, rust en licht nodig hebben om te kunnen groeien, hebben wij dat ook nodig als we het leven willen hervinden. Want al levend hebben we te maken met veel wat je in de taal van bijbel dood kunt noemen:

overall waar het leven afgebroken wordt, het verdriet dat kan verlammen, prestatiedruk en overspannenheid die blokkeren, teleurstelling en moedeloosheid die krachteloos maken, angst die doet verstijven of vluchten. In de taal van de bijbel heeft dit met de dood te maken, omdat het leven niet verder kan. Dit zijn vormen van de dood in ons bestaan. Zouden die overwonnen kunnen worden?

Vanmorgen las ik een bekende tekst van de heilige Augustinus: "Onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in U". Eigenlijk een prima tekst om de veertigdagentijd mee te beginnen, merkte ik. Want we kunnen ons afvragen: wat is die onrust voor mij? Wat knaagt er stilletjes – of soms niet zo stilletjes - aan me? Het kan van alles zijn. Twijfel aan wat je doet, zorgen over de wereld waarin zoveel onrustbarends gebeurt of zorgen over mensen dichtbij, angst voor wat er kan gebeuren, misschien ook verdriet waarvoor je maar moeilijk ruimte vindt. Augustinus geeft ons de tip om ruimte geven aan deze vraag wat ons onrustig maakt, als weg om tot God te komen. Wat zijn de doodlopende wegen waar we Gods licht over zouden willen laten schijnen? Nog meer dan dingen níet doen is de veertigdagentijd een tijd van dingen wél doen, om hier mee bezig te zijn. Je kunt vasten in de zin van sober of biologisch eten als methode om jezelf opnieuw te richten naar wat echt goed en nodig is. Ook op andere manieren kun je in deze periode zoeken naar ruimte om te groeien richting Pasen. Dagelijks wat meer tijd nemen voor gebed. Of op een andere manier bezinning zoeken. Ik lees nu dagelijks een kort stukje uit de belijdenissen van Augustinus, pluk daar een zin uit die me raakt, en ga daarmee letterlijk aan de wandel. Vanmorgen was het dus die zin: 'Onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in U', en vroeg ik mezelf al wandelend af wat mij op dit moment onrustig maakt, en wat God daarin misschien tot me te zeggen zou kunnen hebben. Maar dat is maar één manier, het het kan op vele. Je kunt ook dagelijks wat schrijven of misschien tekenen, naar muziek luisteren of juist de stilte zoeken. Net wat jou past. Ruimte geven aan wat er in je leeft, en daar God bij betrekken. Drie dingen krijgt een mens in principe automatisch, las ik laatst ergens, en dat zijn de adem, de slaap en de hoop. Daarvan leven we, en die drie mogen we ook ontvangen als weg naar Pasen.

We ontvangen zo de as op onze hoofden. En ik merk dat ik eraan gehecht ben dat te doen door het maken van kruisje op het voorhoofd. Vanwege het menselijk contact en het gebaar van zegening dat het dan ook is. Gedenk mens, dat je stof bent. En daarom ben je zo mooi. Bekeer je en geloof in het evangelie. Bekeer je, keer je om naar jezelf en wat er leeft in jou, en betrek daarbij de bekering tot God, die ons roept om van Hem te zijn en die onze reisgenoot wil zijn.

Amen